

Plenum

Tisdag 26.6.2018 kl. 13.59—17.57

9. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om företagshemligheter och till vissa lagar som har samband med den

Regeringens proposition RP 49/2018 rd

Utskottets betänkande EkUB 11/2018 rd

Andra behandlingen

Andre vice talman Tuula Haatainen: Ärende 9 på dagordningen presenteras för andra behandling. Innehållet har godkänts i första behandlingen och lagförslagen kan nu antas eller förkastas.

Debatt

17.10 Lauri Ihalainen sd: Arvoisa rouva puhemies! Sinnikkään odottamisen jälkeen esitän vastalauseen mukaista, perusteltua lausumaa.

17.11 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Uudella liikesalaisuuslailla säädetään liikesalaisuuksien suojasta ja siviilioikeudellisista oikeussuojakeinoista. Esityksellä pannaan täytäntöön EU:n liikesalaisuuksien suojaamista koskeva direktiivi. Tiedon suojaamisen ja siten myös liikesalaisuuksien merkitys tutkimus- ja kehitystyön, innovaatioiden ja kilpailukyyn kannalta on korostunut tietoyhteiskunta- ja digitalisaatiokehityksen myötä. Toisaalta tiedon avoimuus ja työntekijöiden osaamisen hyödynnettävyys ovat myös edellytyksiä uusien innovaatioiden synnylle ja talouden kehittymiselle. Siten aineettoman pääoman ja liikesalaisuuksien sääntely on aina tasapainoilua liikesalaisuuksien suojan ja tiedon avoimuuden ja osaamisen liikkuvuuden välillä.

Arvoisa puhemies! Liikesalaisuusdirektiivin yhtenä keskeisenä lähtökohtana on liikesalaisuuksien suojan lisäksi yleisen edun turvaaminen. Myös Suomen lainsäädännössä on tärkeää turvata mahdollisuus ilmoittaa väärinkäytöksistä toimivaltaisille viranomaisille tai tuoda väärinkäytökset tai lainvastainen toiminta julki liikesalaisuuslain estämättä silloin, kun se on tarpeen yleisen edun kannalta. Käytännössä tämä voi koskea esimerkiksi tilanteita, kun rakennusfirman työntekijä kertoo kilpailuviranomaiselle kartelliepäilyksistään tai kun pankin työntekijä paljastaa kansainvälisen veronkierron rakenteita julkisuudessa tai kun lenkkikenkiä valmistavan firman työntekijä raportoi ihmisoikeusjärjestöille tuotantoketjussa tapahtuneesta riistosta, johon yrityksen johto ei ole puuttunut. Yleistä etua ja sen hyväksyttävää suojaamista on vaikea ellei mahdoton tyhjentävästi määritellä lainsäädännössä, joten lopulta hyväksyttävä sananvapauden käyttö ja yleisen edun suojaaminen määritellään oikeuskäytännössä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä liikesalaisuuslain 5 §:n perusteluteksteissä liikesalaisuuden suoja on määritelty jossain määrin laajemmaksi ja vastaavasti ilmiäntajan

Punkt i protokollet PR 74/2018 rd

suoja kapeammaksi kuin liikesalaisuusdirektiivin vastaavassa artiklassa. Mietinnössään talousvaliokunta pitää kuitenkin aivan oikein tärkeänä, että ehdotettu säännös mahdollistaa lainvastaista toimintaa koskevan tiedon antamisen toimivaltaiselle viranomaiselle yleisen edun suojaamista varten väärinkäytösten tai laittoman toiminnan paljastamiseksi. Talousvaliokunnan mukaan lainvastaista toimintaa koskevalla tietojen antamisella on usein sekä keskeinen merkitys viranomaisten lakisääteisen tehtävän hoitamisen kannalta että selkeästi yleistä etua suojaava tarkoitus. On tärkeää, että tämä valiokunnan hyvin perusteltu kanta näkyy, kun lakia sovelletaan, eikä ilmiäntajan suojan saamisen kynnys muodostu käytännössä direktiiviä korkeammaksi.

Arvoisa puhemies! Lain perusteluissa yritysten sisäiset väärinkäytöksiin puuttumista koskevat kanavat nähdään ensisijaisena keinona saada tietoa väärinkäytöksistä ja puuttua niihin. Talousvaliokunnan mietinnössä korostetaan kuitenkin aivan oikein, että väärinkäytökset kattavat hyvin laajan kirjon tilanteita eikä sääntelyllä ole perusteltua rajoittaa liikesalaisuuden ilmaisemista väärinkäytösten paljastamiseksi laajemmin. Valiokunta katsoo, ettei ilmoituskanaviin tule rakentaa hierarkiaa myöskään liikesalaisuusdirektiivin säännösten täysharmonisoivan luonteen vuoksi. Yrityksien sisäisiä ilmoituskanavia ei voi kaikissa tapauksissa pitää ensisijaisena tai parhaana ilmoituskanavana, vaan ilmoituksia tulee perustellusta syystä pystyä tekemään suoraan esimerkiksi kilpailuviranomaisille.

Talousvaliokunta kiinnittää huomiota myös EU-tason pyrkimyksiin entisestään vahvistaa ja yhtenäistää väärinkäytöksen ilmoittajien suojaa. Komissio on vastikään antanutkin ehdotuksen unionin oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelua koskevaksi direktiiviksi.

Arvoisa puhemies! Lakiin sisältyy ajatus etukäteisestä intressipunninnasta. Väärinkäytöksiä havainneelta henkilöltä ei kuitenkaan voi edellyttää tyhjentävää intressipunnintaa ennen viranomaisilmoituksen tekemistä, vaan kynnys ilmoitukseen tulisi olla matala, jotta väärinkäytökset tulevat viranomaisten tietoon. Etukäteinen intressipunninta ei sisälly EU-direktiiviin, ja se käytännössä toteutuu joka tapauksessa viranomaisten käsitellessä asiaa. Viranomaiskäsitely on luottamuksellista, ja ilmoitetut tiedot tulevat julkisiksi vain siinä tapauksessa, että viranomaiset ryhtyvät tiedonannon perusteella oikeudellisiin toimenpiteisiin. Esimerkiksi kartellitoiminta ei saa jäädä ilmoittamatta toimivaltaiselle viranomaiselle sen takia, että ilmiäntaja joutuu tekemään epävarmaa intressipunnintaa ja pelkäämään asemansa tai seurausten puolesta. Havaituista väärinkäytöksistä pitää voida aina ilmoittaa viranomaisille, ja talousvaliokunta toteaaakin mietinnössä, että ehdotetun lain 5 §:ää on tulkittava niin, että liikesalaisuuden ilmaiseminen esimerkiksi ilmoittaessa kilpailulainsäädännön vastaisesta toiminnasta toimivaltaiselle viranomaiselle on oikeutettua.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietintö on erittäin hyvä ja perusteltu, mutta jotain pykälämuutoksia jäimme vielä valiokunnassa kaipaamaan. Lakiesityksen ensimmäisessä käsitelyssä äänestettiin vastalauseen pykälämuutosesityksistä, jotka eivät valitettavasti menneet läpi.

Lakiin olisi ollut perusteltua lisätä näkyviin poikkeus koskien todistamista oikeudenkäynnissä. Näin selvennettäisiin myös ehdotetun lain ja oikeudenkäymiskaaren suhdetta. Erityisesti olisi ollut perusteltua selvittää oikeudenkäymiskaaren mukaisen todistamisoi-
keuden ja liikesalaisuuslain tarkoittaman salassapitosopimuksen suhdetta. Käytännössä oikeudenkäytössä on esiintynyt tapauksia, joissa todistamista on pyritty ja osin onnistuttukin estämään salassapitosopimukseen vetoamalla.

Punkt i protokollet PR 74/2018 rd

Lisäksi teknisen ohjeen osalta olisi ollut pykälissä perusteltua selvittää, missä muodossa tekninen ohje voi olla saadakseen laissa tarkoitettua suojaa. Liian lavea tai epäselvä teknisen ohjeen määritelmä voi heikentää työvoiman ja tietotaidon liikkuvuutta ja tosiasiaassa estää normaalin ammattitaidon ja kokemuksen piiriin kuuluvan tiedon ja osaamisen hyödyntämisen. Suullinen liikesalaisuuden sisältämätön tieto tulee katsoa normaaliksi ammat-tiosaamiseksi.

Myös salassapitosopimuksen osalta laki olisi kaivannut täsmennystä. Näin torjuttaisiin se, että työnantaja salassapitosopimuksella rajoittaa työntekijän mahdollisuutta myöhemmin hyödyntää omaa ammattiosaamistaan tai kokemustaan. Lakiin olisi tarpeellista tehdä raja, jonka mukaan työsuhteen aikana tehty salassapitosopimus voi olla voimassa vain kohtuullisen ajan työsuhteen päättymisen jälkeen.

Arvoisa puhemies! Lisäksi eduskunnan tulisi ottaa tiukasti kantaa erityisesti kilpailukieltolain koskevaan problematiikkaan. Lainsäädäntöä tulisi uudistaa Jukka Ahtelan vastikään julkaiseman selvityksen pohjalta. Kilpailukieltolain koskevaa sääntelyä ehdotetaan selvityksessä muutettavaksi siten, että kilpailukieltolain tarpeellisuutta, suojattavia tietoja sekä sopimuksen laajuutta arvioitaisiin nykyistä tarkemmin. Nykylain ja -käytännön ongelmana on se, että kilpailukieltolain länkitään työntekijöille joskus hatarin perustein ja vailla riittävää kompensatiota. Tämä voi haitata työvoiman liikkuvuutta ja työntekijöiden ura- ja ansaintamahdollisuuksia. Ahtela toteaa, että on ilmeistä, että kilpailukieltolain käytännössä tehdään nykyisellään varsin runsaasti ilman riittävää ja erityisen painavan syyn arviointia.

On myös havaittavissa, että kilpailukieltolain koskevassa sääntelyssä esimerkiksi pakollinen kompensatio on varsin yleinen malli verrokkimaissa. Kun otetaan huomioon työvoiman enenevä liikkuvuus ja kansainvälinen yritystoiminta Euroopassa, on syytä pysyä mukana muissa maissa tapahtuvan sääntelyn kehitysvauhdissa myös tässä yhteydessä.

Arvoisa puhemies! Työnantajilla on joissain tapauksissa aito tarve käyttää kilpailukieltolain koskevia, eikä tätä mahdollisuutta ole syytä poistaa. Kuitenkaan ei ole yleisen edun mukaista jarruttaa työvoiman tervettä liikkuvuutta yhtään enemmän kuin on välttämätöntä.

Tällä perusteella kannatan edustaja Ihalaisen esittämää erittäin perusteltua vastalauseen mukaista lausumaehdotusta, jossa esitetään, että hallituksen tulisi viipymättä ryhtyä valmistelemaan työsuhtelainsäädännön muutoksia, joilla korjataan [Puhemies koputtaa] selvityksessä ja käytännön työelämässä esiin nousseita ongelmia.

17.19 Kari Kulmala sin: Arvoisa rouva puhemies! Suomessa ei tähän asti ole ollut erillistä lakia liikesalaisuuksien suojasta. Aineettomista oikeuksista, kuten patenteista, tavaramerkeistä ja tekijänoikeuksista, on sen sijaan olemassa erillislakinsa. Myös esimerkiksi rikoslaissa on säännelty yrityssalaisuuksien rikosoikeudellinen suoja. Lukuisissa muissakin laeissa on yksittäisiä säännöksiä liikesalaisuuksien, ammattisalaisuuksien tai yrityssalaisuuksien suojaamiseksi tai säännöksiä viranomaisten liike- ja ammatillisuuksia koskevista tiedonsaantioikeuksista. Joten emme ole olleet täysin suojaamattomassa tilassa aikaisemminkaan.

Nykyinen sääntely on Suomessa kuitenkin rakenteeltaan ja myös käsitteistöltään erittäin hajaantunut. Esityksen taustalla on nyt tietenkin EU ja EU:n liikesalaisuusdirektiivi. Tavoitteena onkin tällä esityksellä yhtenäistää suojan tasoa kaikissa jäsenvaltioissa. Liikesalaisuuslainsäädännön uudistamisen tarve johtuu siis sekä EU-sääntelyn täytäntöönpa-

Punkt i protokollet PR 74/2018 rd

nosta että kansallisen lainsäädännön puutteista. Pidän esitystä tarpeellisena ja jopa välttämättömänä.

17.20 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa rouva puhemies! Talousvaliokunnan kuulemisissa nousi esille työntekijöiden salassapito- ja kilpailuehtojen sääntelyn puutteellisuus, ja tähän on kyllä haettava ratkaisumalleja.

Tässä äskettäin esitellyssä vastalauseessa ehdotetut muutokset säännöksiksi olisivat tuoneet työntekijöille varmuutta siitä, mitkä heidän oikeutensa ja velvollisuutensa ovat. Nyt valitettavasti näyttää kyllä siltä, että valiokunnan enemmistö meni tässä asiassa tuomioistuimen selän taakse odottamaan, että työntekijät hakevat oikeutensa sitä kautta. Harmillista oli, ettei koko valiokuntaa saatu tämän muutoksen taakse, mutta tämän kanssa on nyt vain elettävä. Ehdotus ei kuitenkaan käytännössä olisi muuttanut tätä käytäntöä mutta olisi tuonut sitä kauan kaivattua oikeusvarmuutta.

Riksdagen avslutade debatten och avbröt behandlingen av ärendet.